

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
XXII НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**Одеського державного
екологічного університету**

23 – 31 травня 2023 р.

**ОДЕСА
2023**

Сербінов Б.М., маг. гр. МЗА-22

Науковий керівник: Колосовська В.В., канд. геогр. наук, ас.

Кафедра агрометеорології та агроекології

Одеський державний екологічний університет

АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНІ УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ СОЧЕВИЦІ В ЛІСОСТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ

Зернобобові культури – найважливіші ланки агроценозів, які не мають аналогів по збору білка та жиру з одиниці площі. Сочевиця має великий генетичний потенціал урожайності, високу поживну цінність, а також є пластичною культурою до змінних погодних умов.

Сочевиця належить до групи високобілкових зернових бобових культур. У сочевиці важливою складовою показників якості є біохімічний склад зерна, а саме вміст білка, клітковини та жиру. Вміст білка коливається від 21 до 36%. Білок насіння сочевиці добре збалансований за вмістом амінокислот, лімітований лише по метіоніну і цистину. До того ж незначний вміст жиру (1-2%) в насінні дозволяє виділяти білок без попереднього обезжирювання.

Сочевиця досить холодостійка, мінімальна температура проростання насіння +4...+5°C. Звичайні сорти, посіяні навесні, можуть витримувати заморозки до -6...-7°C. Сочевиця найбільш продуктивна при її вирощуванні в умов помірної теплої погоди, середньої за період вегетації температурі повітря 15-18 °C і сумі опадів за період від сходів до господарської стиглості 100-180 мм (середній урожай 1,6-2,0 т/га). Господарська стиглість сочевиці настає при накопиченні суми температур 1400-1900 °C (холодостійка).

Сочевиця відноситься до вологолюбних рослин, особливо до фази цвітіння і в той же час за посухо- і жаростійкістю вона перевершує горох. Для проростання сочевиця потребує води 100-120% від ваги насіння.

Сочевиця відносно посухостійка рослина, дефіцит вологи витримує краще, ніж горох та кормові боби, але гірше порівняно з чиною та нутом. Великою посухостійкістю відзначаються дрібнонасінневі форми сочевиці. Сочевиця багато вологи споживає на початку вегетативного розвитку.

Сочевиця - рослина довгого дня. Порівняно з іншими зернобобовими культурами сочевиця висуває підвищені вимоги до родючості ґрунту. Краще вона росте на суглинистих та супіщаних ґрунтах з нейтральною реакцією ґрунтового розчину. Погано росте на важких, ущільнених, а також на кислих та солончакових ґрунтах.

Боби в сочевиці досягають неодноразово, вони досить низько прикріплюються до стебла, що ускладнює процес збирання врожаю. Основний спосіб збирання сочевиці - роздільний. Скошування сочевиці здійснюють при пожовтінні та досяганні 50% бобів жнивниками,

переобладнаними на низький зріз. Скошена маса підсихає у валках протягом 2-4 днів, а потім обмолочується зерновим комбайном. Низькорослу сочевицю збирають прямим комбайнуванням. Вирощується в Україні чотири сорти - Дніпровська 3, Краснодарська 250 та 49, Луганська.

Площі під сочевицею в Україні поступово збільшуються: у 2016 році було засіяно близько 8 тис га, в 2017 році близько 20 тис га. Якщо в 2015 році фермери отримували в середньому 12 ц/га, то в 2016 році - 17-22 ц/га. В основному, сочевицю висівають у Полтавській, Харківській, Сумській, Вінницькій і Тернопільській областях.

У сочевиці, як і у будь-якої іншої бобової культури, визначають такі фази росту та розвитку: набухання і проростання насіння; сходи; цвітіння; дозрівання. На відміну від зернових культур, фаза цвітіння і плодоутворення у сочевиці проходить майже одночасно.

За середньобагаторічними даними сівба сочевиці в лісостеповій зоні проводиться 24 березня, сходи спостерігаються 7 квітня, цвітіння 17 травня, а повна стиглість зерна 2 липня. В таблиці 1 представлено результати проведених досліджень за тривалістю та теплозабезпеченістю міжфазних періодів.

Таблиця 1 – Тривалість та теплозабезпеченість міжфазних періодів та вегетаційного періоду сочевиці в Вінницькій області

Періоди							
сівба-сходи		сходи-цвітіння		цвітіння-повна стиглість зерна		сходи-повна стиглість зерна	
N, діб	∑Такт, °С	N, діб	∑Такт, °С	N, діб	∑Такт, °С	N, діб	∑Такт, °С
14	106	40	580	45	948	85	1540

Зернобобові культури сприяють пом'якшенню наслідків зміни клімату, оскільки знижують залежність від синтетичних добрив. В процесі виробництва та застосування мінеральних добрив відбувається викид парникових газів в атмосферу, а їх надмірне використання може мати згубні наслідки для довкілля. Зернобобові мають здатність природним чином зв'язувати в ґрунті атмосферний азот, а в деяких випадках добре використовують запаси фосфору, який міститься в ґрунті, тим самим значно знижуючи потребу в синтетичних добривах.

В Україні основною перешкодою для ефективного виробництва сочевиці є відсутність розробленої технології вирощування, яка може гарантувати отримання стабільно високої врожайності культури. Тому перш за все необхідно вдосконалити технологію вирощування сочевиці з метою отримання високої врожайності та економічної ефективності.